

1742

9C8

L. G. g.

ANNO ORATORUM
 GYMNASIO MERSEBURGENSI
 ANNO DOMINI MDCCLXXIII
 ADIUTUM LIPSIENSEM

HONORABILIBUS PATRONIS PATRIBUS

COMETA
 AN ASTRYM SEU PRODIGIOSUM
 RECHTENSAR HOFFMANNUS

908

1 II

AD
ACTVM ORATORIVM,
QVO
GYMNASIO MERSEBURGENSI

QUINQUE OPTIMI IUVENES,
PERACTIS CVM LAVDE STVDIIS SCHOLASTICIS
ACADEMIAM LIPSIENSEM
PETITVRI,

VALE
D. XVIII. MAJI A. C. MDCCC XXXXII.
PVBLICE DICENT,

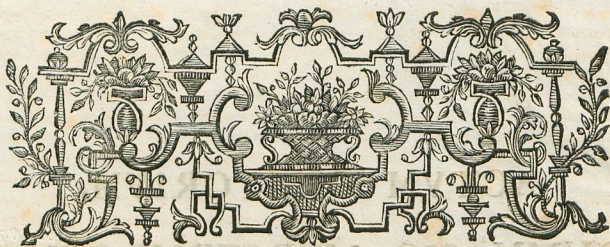
MÆCENATES, PATRONOS, FAVTORES,

QVA PAR EST, ANIMI OBSERVANTIA
PEROFFICIOSE INVITAT,

PRÆFAMINISQVE LOCO QVÆSTIONEM:

COMETA
AN ASTRVM SIT PRODIGIOSVM?

BREVITER TRACTAT
M. BALTHASAR HOFFMANNVS,
RECTOR.

Vemadmodum caelum politicum, quod ab Oratoribus, ob rei convenientiam, haud raro appellari solet, hunc ipsum, quem vivimus, quadragesimum hujus seculi & secundum annum, non unis ex causis, in primis vero Novi Imperatoris Romani electione & coronatione, prorsus memorabilem iis reddidit, qui publicarum rerum non omne detrectant studium: ita caelum pariter stelliferum eodem fere tempore, mense nimirum Februario ac Martio, novo quodam astro, omnium, quibus per continuum tempus injuriam licuit, ad se traxit oculorum aciem; Cometam scilicet, aliis terrificum, aliis gratissimum sidus, contemplandum exposuit, eodemque naturae spectaculo, ejusdem hujus anni memoriam & nostrae & posteræ ætati notatu dignam insigniter commendavit.

Multa profecto multorum, & veterum & recentiorum Philosophorum de Cometarum causa atque origine est contentio. Isthum perfodere videremur, si singulas quorumlibet, satis monstruosas interdum & abstrusas, opiniones in scenam revocare induceremus animum. Fuerunt, qui cum ARISTOTELE Cometæ Meteoris igneis annumerarunt, adeoque inter sublunaria collocarunt corpora; quam tamen sententiam SENECA in *Questionibus Naturalibus, Libr. VII.* quem totum Cometarum periractationi dedicavit, scite examinat, multis rationibus impugnat, strenueque refutat. Alii cum KEPLERO, HEVELIO, PETITO, qui tamen deinceps mutavit assensionem, ad Planetarum effluvia confugerunt, quorum ex vaporibus extra atmosphæram suam confluentibus, Cometæ Lunares, Solares, Joviales, & reliqui, enascantur. CARTESIO, stellæ nonnunquam in planetam & cometam degenerare, haud absonum statuerè visum est; cujus mutationis modum ac rationem, insignis ejus interpres, ANTONIVS LE GRAND in *Historia sua naturali*, clariori affundere lucem multo conatu laboravit. Quid? quod Anonymus aliquis, qui, referente MORHOFIO in *Polyhistoræ Tom. II. Libr. II. Parr. II. c. XXIV.* sub Mercurii Platonizantis nomine latere voluit, in libello, *Cometa malus genius*, inscripto, demonstrare studuit, Cometæ angelos malos, stellas autem bonos esse angelos; & quæ sunt hujus farinae alia, magnorum cæteroquin virorum, de Cometarum ortu placita; quæ vastissimo opere, ingenti congestit opera, ediditque STANISLAVS LVBIENIZKIUS in *Theatro Comætico*; cui, præter Ricciohum, Hevelium, Weigelium, omnes eos, qui de Cometis, diversis temporibus visis, multo numero scripserunt, accesserunt. Quam vero supra laudatus SENECA citato *Libro cap. XXII.* repudiatis aliorum de Cometa infomniis, cupidis sui avi caelestium orbium scrutatoribus, his verbis: *ego nostris non assentior; non enim excellentissimo Cometæ subitaneum ignem, sed inter æterna opera naturæ, solidius explanandam propinavit sententiam, recentiorum seculorum doctores non tantum suo asseruerunt calcu-*

calculo; sed spem etiam, vaticinantis philosophi, illorumque defectuum emendationem per temporum longinquitatem expectantis, mirum quantum expleverunt. Venustiora sunt verba ejus, quam qua silentio pratercamus. *Veniet, inquit, tempus, quo ista, quae nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris aevi diligentia. Ad inquisitionem tantorum aetas una non sufficit, ut tota caelo vacet. Quid, quod tam paucos annos inter studia ac vitia non aequa portione dividimus? Itaque per successiones istas longas explicabuntur. Veniet tempus, quo posteri nostri tam aperta nos nescisse mirentur.* Immo vero, venit tandem. Infinita enim summorum ingeniorum patientia, multifariisque observationibus, vario tempore, loco, modo, institutis, typo publicatis, & ab aliis nova lucubratione, meditatione, experimentis, denuo auctis ac confirmatis, doctrina de Cometis adeo expedita atque aperta hodie res est, ut vel mediocris judicii homo, vix ac ne vix quidem dubitet, quin Cometis suum in stellarum ordine à principio rerum una conditarum concedat locum, solidaque & opaca corpora à sole suo radiis illustranda statuat. Definiunt scholæ astronomorum Cometarum observatorum numerum; monstrant perspicue, quæ sit novarum stellarum Cometarumque discrepantia; indicant, qui Cometæ sint ficti, qui veri; qui dicantur barbati, caudati, criniti, vel his careant accessionibus; docent, qui diurni vel nocturni, qui vespertini, vel matutini sint appellandi; designant orbitam & caelestia signa, intra quorum regionem motum continent; explicant phaenomena, quæ vel omnibus cometis communia sint, vel quibusdam peculiariter adhaerent. Iter, quod absolvunt, indeque temporis intervallum, quod absolvant, nondum ita in liquido esse videtur, ut extra omnem dubitationis aleam sit positum. Nec tamen defuit CASSINI, NEWTONI, HALLEJI, BERNOULLI aliorumque indefessa solertia, quin & hunc lapidem removere, cunctisque pro viribus obvenire ambiguitati, omnem navarint operam. Et quamvis arduum isthoc negotium multis adhuc conjecturis innitatur: veniet tamen & ea forsitan temporis felicitas, ubi & hæc intricata & difficulter eruenda, tandem enucleabuntur. Id quod tum demum videbimur consequuti, quum prædictioni, de Cometis definito tempore rediturus, certus indubitatusque semel atque iterum respondebit eventus. Qua in re, præter jam allegatos Viros celeberrimos, egregiam plane spem fecit *Vir Præclarissimus, M. CHRISTIAN. GOTTLIEB SEMLERUS*, qui nuper, occasione Cometæ hoc anno in astris observati, non tantum eruditissimum de *Cometis*, in primisque de *nostro Cometa*, scriptum cum orbe literato communicavit; sed etiam, præmissis notis seu characteribus, quibus redeuntis Cometæ novis sint dignoscendi, vestigia & rationes explicat, quæ ipsum credere moverint, Sidus nostrum jam sapius olim apparuisse, & post undecim circiter annorum decursum, idem iterum apparituum. Transeo, quæ *Vir* literatissimus contra *Præclarissimum HAYNIVM, Scholæ Brandenburgensis Rectorem*, aliosque erudite disputat, *Stellam Magorum ad Christum venientium non Cometam fuisse*, demonstraturus.

Verbofior fui in Cometarum historia, quam quidem propositum erat. Ut ne itaque extra oleas vagari videar, dubium, *an Cometæ sit astrum prodigiosum?* jam dissolvere periculum faciam. Antiquis temporibus communis omnium, literatorum aequæ ac vulgi fuit opinio, tristitia atque calamitosa plerumque, raro læta & felicia præflagrare cometas. CICERONEM si consulas, audies, *Cometas prænuncios esse magnarum calamitatum.* PLINIVS Cometem sidus vocat *terrificum*; TIBULLVS ait: *belli mala signa Cometes.* LUCANVS canit: *Viderunt per inane faces, crinemque timendi sideris & terris mutantem regna Cometem:* VIRGILIUS autem: *Si quando nocte Cometæ sanguinei lugubre rubent.* Omnium itaque eadem fere vox est. Historicorum si exquiras iudicium, sexcentis afferent exemplis, funesta semper, bella scilicet, famem, Principum mortes, regnorum mutationes, & alia mala hoc siderum genus prædixisse. Tantumque abest, ut nostra secula opinionem hanc inveteratam averruncaverint, ut potius novas identidem egisse radices videatur, quod omnia Chronica, si caput de prodigiis evolvas, testantur. Lubricæ autem fundamento vanam hanc imperitorum opinionem niti, vel inde patet, quod læta feliciaque interdum, interdum plane nulla sequuta fuerunt eventa. Repugnat itaque ipsa *experientia*. Repugnant *leges Astronomicæ*, secundum quas Cometæ sunt sidera,

quæ

quæ suo ordine naturali certis temporibus oriuntur & occidunt, adeoque nihil portenti in se continent. Præterea, quod palmarium est, nostram non ingrediuntur Athmosphæram, unde igitur influxus? Repugnat *sana ratio*: cui enim regno, cui civitati, cui Principi, tantæ altitudinis stella cum certitudine aliqua definiret sua fata, cum multis simul impendat? & quomodo definiret, cum alterius mors, cædes & interitus, alteri in imperio successiõnem, salutem, victoriam conferat? Accedit, cruentissima bella sæpe numero fuisse gesta, exspirasse summa rerumpublicarum capita, aliaque adversâ accidisse, sine præcone Cometa. Immo, quicquid demum sint Cometa, quo quaso pacto liberæ hominum actiones determinarent? Repugnat denique sanctissimum *divini Numinis verbum*, vepote quod serio homines à vana signorum caelestium superstitione passim, ceu re idololatrica, prohibet. *Cometae itaque nec iræ, nec gratiæ divini indicia sunt.* Quod si quis autem Cometam ante Urbis Hierosolymitanæ excidium respiciat, ille scito, ejusdem nullam in sacris mentionem fieri literis; deinde intelligito, improprie Cometam appellari, nihilque aliud, secundum Astronomos, nisi Meteoron vel Phenomenon fuisse; quorsum & Stellam Magorum, vel, si mavis, ad Angelos Dei, qui in sacris pandectis stellæ vocantur, referunt. Fugiat itaque tandem aliquando superstitio, ignorantia filia; triumphet sana veritas. DEVS immortalis duntaxat timendus, ejusque præcepta custodienda. Quotidiana è suggestu sacro Antistitum ad populos oratio, vt rite sancteque colant Numen, omnium longe superat concinnatarum stellarum vana portenta. Mosen habemus & Prophetas; hos audiamus! Ceterum nemini hanc nostram obtrudimus qualemqualem meditationem: plura autem eodem de argumento qui legere cupit, legat IO. ANDR. BOSII librum, quo edidit de *significatu Cometarum dissertationes & judicia doctorum hominum*; quocum etiam, si lubet, conferat PETRI BAILLI de *Cometis* tractatum.

Vobis autem, *Juvenes politissimi, studiis moribusque ornatissimi*, Vobis, inquam, qui Academiam propediem salutaturi estis, more quidem poetarum, felicia astra, sed puriore sensu, ejus nimirum gratiam & providentiam, qui cælum & terram, astra & homines gubernat, toto pectore apprecor. Proditæ jam, duobus stipati commilitonibus suavissimis, qui *Prologi & Epilogi* partes sponte in se susceperunt, prodite, inquam, pietatis vestræ & diligentia specimina, quæ pro arbitrio elegistis, eo in loco, quem sapius ornatis, vltimum perorando exhibituri.

Jo. Daniel Mulert, Burg-Kemnizenf. Sax. de Hercule in bivio.

Jo. Christian. V. Schnam, Megamonran. Thur. de Opibus in multis infelicitatis causa.

Jo. Henr. Eugel, Merseb. Cultoris bonarum artium cum Jafone comparatio.

Philipp. Christian. Forster, Merseburg. Germania pacem anhelans.

Jo. Michael Barth, Sceudizenf. Misn. Laus artis medicæ.

Ludov. Christian. Henr. Zippfel, Sceudizenf. Misn. Encomium Urbis Lipsiensis.

Gottlob Henr. de Döring, Eqv. Misn. de Peregrinationibus literariis.

Quos, vt *Gravissimi MÆCENATES, PATRONI, FAVTORES, AMICI*, benignissime audiat, auditoriumque nostrum honorifica vestra præsentia reddatis splendidius ornatusve, demisse & perofficiose rogamus. Dab. Merseburgi d. XVII. Maji

A. P. R. S. c1o 17cc xxxxi.

1.

1.

Viri Summe Reuerendi, Generosissimi,
Consultissimi, Praenobilissimi, Amplissimi,
Doctissimi, Patroni atque Fautores, qua
par est pietate colendi, suspiciendi.

Quodsi mente nostra ad antiquiora mundi rece-
dimus secula, accurataque maiorum mores scientias
que animi trutina examinamus, praeter alia animad-
uertimus, sapientiam illis symbolicam, multisque
fabulis inuolutam in usum prorsus familiaris fuisse.
Si praecipue oculorum aciem dirigas in Aegyptio-
rum sacra, satis clare apparet, multifera eos-
dem in ludibris incultisque illis temporibus signa
atque notas hieroglyphicas inuenisse, quibus omnes
eorum doctrinae praeceptaque sapientiae sacrae pari-
ter atque profanae obscura quadam ratione inclusa
fuerunt, ut pote qui uoluerum, ferarum, aliarumque re-
rum imaginibus doctrinarum suarum arcana consigna-
re solebant; de quibus Tacitus, Primi, inquit, per fi-
guras animalium Aegyptii sensus mentis effingebant.
Cuius rei forsitan causa haec fuit, ne aliis sine graui
opera atque labore ad eandem, quam ipsi tunc tempo-
ris tenebant scientiam, penetrandi daretur copia,
adeoque us ipsi semper aliquod eruditionis quasi

2. retineretur monopolium. Hos deinceps eadem in re imitati Graeci, praecepta sua legeque sciendi non in imagines solum, uerum in primis etiam in complures arte fictas implicauerunt fabulas; et in quidem forsar eo fine, ut adalescentium animis scientias et sapientiae doctrinas ediscendi, exercendique adderetur stimulus. Quem quae solo insignia Orphei Amphionisque nomina, mirandaque de eorundem, factis narratio non rapiat in admirationem. In tanta autem exemplorum segete iucunda semper notatuque prae ceteris dignior, fabula uisa est, quam de Hercule in huius constituto prisci memoriae prodiderunt: quam Prodicus, antiquissimus rhetor primum, et post illum Xenophon optime descriptum reliquit; etiamsi alii eandem, fabulam de aliis, et in primis Silius Italicus de Scipione Africano maiore referat. Tetus autem istud de Hercule monumentum nostrum iam facimus, pauca quaedam pro scopo nostro, Vestra, Viri Grauissimi, pace, de laudabili iuuenis huius instituto in praesentia commemorari.

Hercules itaque, alacri fortique praeditus ingenio, cum ephēbus aetateque adultior factus esset, secum, quam uiuendi uiam ingressurus sit, meditabatur. Ambiguus autem diu utro utroque agitata cogitationibus, exiundi in solitudinem consilium capiebat, ratus, ibi sine impedimento et ulterius meditari, et tandem certum aliquid uiuendi genus se constituere posse. Quo facto, cum

adhuc diu multumque dubitaret, duas vias, duasque in
illis sedentes obuias habuit feminas. 3.

Quarum altera lasciuia ueste incluta cum lenocinan-
tibus furoque oblitis sic allocuta, est cum uerbis: Quae
quaeso, amande iuuenis, subest causa, quae impedit, quo
minus huc progrediaris? Adspice hoc, quod te inuitat,
iter, cui aliud nec pulchritudine antecellit neque inuandi-
tate! Alliciuntne flores blandissimi, quorum ea iuciam
frutices rarissimaeque arbores fructibus suis dulcissimis
mire adaugent amoentatem? en! omnia, quae animum de-
lectare sensusque exhilarare queunt, copiose offeruntur.
Quid itaque lactissimam hanc incedere uiam diutius
dubitas? Aduola, obsecro, mecumque esto! omnia, quae
oculis exposita uides, tuis dicabo deliciis.

Tunc altera, cui aequa modestaque uestis erat, his uer-
bis cum honestissima affabatur facie: Hac me, adole-
scens, sequere, si ueram quaeris felicitatem. Licet hic
parum delectationis inuenis, quamuis recreationis loco
grauem suscipis laborem, etsi nec pictos flores, nec arbo-
res inuadas, sed spinas, saxa, rupes, colles atque ual-
les transis, summa tamen in fine huius transitus laetitia
te expectat atque tranquillitas. Quid? hanc impudica
illa alto supercilio excipiet, tu fastidiosa istum
abs me conaris abalienare? et ad Herculem: Haud, in-
quit, sequere illam; sed, meliore dignus sorte, ueni potius

A. et otio iocoque sine omni molestia indulgens, omnibus utere,
quae libera manu menteque tibi propino.

Tamque in eo erat, ut hisce deliramentis motus eius
premeret uestigia, cum altera hoc eum leni alloquio a suore
tineret proposito: Hec iuuenis, desine, quaeso, loquaculae
illi diutius commodare aures, et me in aspero hoc calle
sequere; huius enim, etsi labore in praesentia haud carens,
olim prosper eris. Animadverte illius uiae exitum, quam
periculosa, quam inuitabilis te expectet palus: uide
contra splendidam illam artem, quo haec uia nos ducit.

Hercules ambarum stupefactus sermone, quos sum
iter dirigat, nesciebat; cupiditate tamen sciendi acens, sus,
quae mulieres hae sint, nomina sua ut confiterentur, ex
proscit. Nox altera fronte oreque laescuo: Ego appello
Voluptas; altera uero: Ego, moleste inquebat, sum Virtus.
His Hercules intellectis, breuiter re secum reputata,
spreta uoluptate, uirtutis delegit tramitem, suo postmo
dum edoctus exemplo: Virtutis cultorem ueram metere
felicitatem.

Hac sub fictione summam proponi, ut supra mo
nimum, ueterum more, sapientiam, quid est, qui diffitea
tur? Vel uirtus, uel uitium cuiuscunque hominis casum
determinat: quarum alterutra uitam moresque humanos ad
simulacrum suum format atque effingit. Quemadmodum
itaque Hercules duas ante se uidebat uias, quarum
altera ipsi pro arbitrio erat ingredienda: ita cunctis

alii iuveni, in primis autem in studia incumbenti et uirtu-
 tis et uoluptatis patet uia. *Hi nam omnes Herculis ex-*
citati exemplo, repudiatis uoluptatum illecebris, unam
uirtutem presso pede sequerentur. Dolendum autem tam
 multos ad deteriora potius, quam ad honesta decoraque
 deflectere. Prava uoluptas complures a se fascino
 uidetur, ut uirtutem quasi reformident, mitissimamque
 eius disciplinam omni excutiant ratione, uiciorum le-
 notius libentius parentes. Desidia, otium, lusus,
 erapula, luxuria, aliaque huius gregis monstra no-
 bilissima saepius excaecant ingenia, ut omnibus ad-
 monitionibus prudentum uirorum longe posthabitis,
 in proprium sponte sua ruant exitium. Certam enim iu-
 stissimi Numinis contra se armant iram; parentum prae-
 ceptorumque excitant suspicia; patronorum fautorumque
 incurant odia, contemptumque sibi apud omnes contra-
 hunt bonos: ut taceam quae sibi ipsi culpa sua fabricen-
 tur detrimenta. Quid enim literatus sine literis atque
 moribus? Membrum certe reipublicae prosus inutile
 est atque putridum, quod ressecandum magis, quam fauendam
 nutriendumque uidetur. Qui uero ingenua fronte can-
 didoque pectore, suffocatis prauis cupiditatibus, recta
 uirtutis incedit uia, qui tempus non otio, nec aliis hallu-
 cinationibus, sed summo studio terit atque labore, cui cer-
 to literae constant pretio, qui scientiam suam nouis quo-
 tidie cumulat accessionibus, sic sane cum Hercule
 optimum sibi uitam legendi elegit cursum. Deum habet

propitium, parentum doctorumque sibi conciliat amorem, patronorum sibi parat fauorem, totius rei publicae acquirat applausum, et ipse studio suo ad summa peruenit eruditionis cacumina; nihil enim tam alte a natura constitutum est, quo uirtus non possit eniti. Hac tandem ratione strenuus literarum uirtutisque cultor aeterna laboris sui caput praemia, ad meritamque gloriam mirifice adspirat.

Et eiusmodi non minus uirtute quam studio insignes nostrum etiam Gymnasium alit conditiones, quibus non lubrica illa uota status, sed splendida uirtutis uia singulariter semper arripit. Quos non tantum spei, cum omnem scientias sapientiaeque doctrinam probe discendi adhibuerunt solertiam, nunquam fefellit, sed insignem etiam artium messem hucusque collegisse et inuati et delectat. Quum uero nonnulli ex coetu nostro egregii iuuenes, ad magis magisque augendas ingenii dotes, scholas academicas in posterum frequentare parentum doctorumque consensu apud se constituerint, hora iam instat, ut campum huius, quem haud raro suis ante ornauerunt declamationibus, ultimum ingrediantur. Prodebunt itaque suo ordine, breuique singuli oratione id, quod cuiuslibet pro arbitrio suo tractatione aliqua dignum est uisum, argumentum explicabunt; beneuolam sui memoriam, munere ultimum uale Patronis, Scriptoribus, Amicis pia grataque

mente dicendi ad unum ex commilitonibus pro consuetudine delato, uel his ipsis diligentiae specimenibus qua decet pietate commendaturi.

Fauete itaque, omnium ordinum Auditores Spectatissimi, Honoratissimi, fauete, inquam, mente et lingua, facturosque uerba eadem dignamini identidem clementia et animorum propensione, qua iam iam Vestra praesentia et Praeceptores, et peroraturis iuuenes, uniuersumque coetum mirum quantum exhilarastis. Noua haec sunt patrocinii Vestri documenta, quae, qua par est, peccatoris ueneratione praedicamus, colimus, exosculamur.

Handwritten text at the top of the page, appearing as bleed-through from the reverse side.

Main body of handwritten text, also appearing as bleed-through from the reverse side.

De Orbis in multis infelicitatis
causa. Vichman.

Effodiuntur oper. irritamenta malorum!

Oper. civitatis facultates sunt illud, quod omnes maxima cum aviditate quaerunt homines. Harum desiderio fere totus terrarum orbis flagrat. Sunt idolum, quod plerumque pars mortalium summa admiratione veneratur, sicut meta ad quam multa millia hominum certatim confluent.

Curid vero est? Avara causa, qua homines commoti divitias tanto fervore appetunt. Nihil sane procul cubo est, nisi naturalis ille instinctus, quem Deus et natura cuilibet indiderunt hominum, suam sortem emendandi, suam felicitatem promovendi, suamque perficiendi prosperitatem.

Animalia etiam, quae sana ratione carent, isto moventur impulsu, ea, quae nocent evitandi, quae autem praesent, appetendi; Multo magis igitur homines sana gaudent, res ratione omnem navabunt operam, suam felicitatem ad summum fastigium extollere; quid? quod desiderium, cura, et studium, felicem se reddendi, promptissimum sane rationis est indicium.

Quum vero externam felicitatem ad assequendam divitiarum nulla res aptior videtur, omnes homines divitias sitiunt, singuli opes anhelant, universi fortunam ut sibi congerant, omnem morent lapidem.

Ita certe est, auditores, aureum illud jam rivimus seculum, quo omnia, quae ad externa spectant bona, auro argento, opibus ac divitiis parari solent, atque effici. Experientia, omnium rerum optima magistra, satis superque demonstrat auri ac divitiarum auxilio res esse

confectas, quæ omnem fere transgrediuntur fidem.
 At tu rem tetigisse nostræ ætatis, faciem descrixisse
 divinæ videris poeta, canens: O cives! cives! quæ
 renda pecunia primum. Virtus post nummos.

Iustitia, animi candor, mentis integritas, reliquæ
 virtutes tanti haud valent et præstant, quæ opes ac
 divitiæ; Illudre id ipsum quidem est, quod homines
 ad querendas divitiarum fulgenti prosursus impellit ratio
 ne, paucissimi vero intelligunt, nedum intelligere vo-
 lent, opes ac divitiæ humana infelicitatis sæpe ori-
 ginem esse, atque causam.

Mortales cumulare gestiunt divitiarum, et gravissimas
 vna cumulant animi perturbationes; Appetunt opes et
 simul exitii viam sibi aperiunt; Insipientis invidiam, qui
 cultellum arripiens ignorat, eundem sibi damno atque
 dolori esse futurum: quæ de re, ut penitus constat
 pace vestra, Auditores, breviter sum dicturus.

Opes ac divitiæ per se quidem non sunt perniciosa,
 quæ humana felicitati adversetur, vel necessario quodam nexu
 infelicitatem aliquam inferat: Sunt divina providentia spe-
 cimen, iorum merito accensentur beneficiis, quæ a supremi
 Numinis manu præfici sciuntur.

Abrahamo, Isaac, Davidi, Salomoni, aliisque exi-
 mia pietatis viris coelestis ille benefactor in pro-
 bitatis remunerationem opes egregias, facultatumque ce-
 piam longe excellentissimam impertitus est, quibus quæ
 cumulum quasi adiecit. Possidebant igitur divitiarum hi
 ipsi familiarum populorumque principes, tantum autem
 aberat, ut opes perturbarent ipsorum mentes, ut
 potius omni tranquillitate uterentur: Tenebant
 substantias, nec tamen ipsis erant noxa aut exi-
 tio, sed præbebant divitiarum et usum, et delicias

11
10

et multifariam felicitatem. Possunt certe
opes insigni esse elemumento, ut note quæ largam
multas res et utilis, et laude dignissimas peragen-
di præbent occasionem.

Nonne homo, externis opibus et divitiis ita mu-
nitus, ut anxius curâ alendi corporis superscudere
possit, nonne inquam, eo majorem, et gerere omnem,
curam suâ animâ tribuere potest? Nonne et alii,
qui victum, qui vestitum multo labore ac sudore
quærent coguntur, pro scilicet auxilio sua succurre,
ut, totique societati viribus suis abundantibus
solatio esse queunt? Possent sane;

• Sed eheu! dolendum, nullique lacrimarum
fontibus satis deplorandum est, optimam rem-
pessime opterisq; in abusum trahi, idque, quod for-
tunam hominum stabilire, munire, et tueri de-
bebat, fomitem esse atq; materiam infinitarum
infelicitatum.

Tanta enim oppressit humanum genus coecitas
et corruptio, ut ne utilis quidem maximeq; salu-
taribus rebus eo, quo fas est modo et ordine uti
nosserit.

Quæ admodum ignis, ²⁰¹ ~~200~~ ad communes usus adeo
necessarius est, ut eo ablato, plura pars rerum,
creatarum peritura esset, per hominum malitiam
saepissime ineffabilem prosequit calamitatem: sic
etiam homines opes ac divitias sapius tam male
usurpant, ut loco felicitatis, quæ divitiarum be-
neficio frui possent, summam sibi exinde contra,

hant in felicitatem.

Quis in quem vitiorum labyrinthum plurimi hominum divitiis potiti deducuntur? ob nefandas mortaliū libidines fortuna bona haud frequenter quid quod rarissime sola possidentur, amant plerumque sociū, eumque iniquissimū, dulci enim simul gremio forent sociū aut exrenatam superbiam, aut foedam avaritiam, aut detestabilem voluptatem. Item o his tribus quibus semper laesititur, inordinatos affectus impotentemque cupiditatem, nullare magis quam divitiarum affluentia alere et nutrire, in domitasque haerere multare potest.

Hec haec causa est, et scaturigo mali, ob quam opes ac divitiae homini in felicitati sunt et detrimēto. Romani donec tot tantisque vacabant opibus et largissimo divitiarum proventu destituti erant, fortissimi jure suo vocabantur milites, tantamque virtutis et fortitudinis sibi pepererant famam, laudem, et gloriam, ut Romanum nomen totius terrarum orbis admiraretur, reliquisque populis panico esset terrori.

Postea autem, innumeris gentibus victis, cum maxima undiq; congererent opes, auri argentique incredibile pondere, nec non provinciarum agrorumque ingenti numero locupletarentur, Attalē, cisque divitiarum copiis aucti essent, tunc primo insolens eorum animos subit superbia honorumque aviditas, quam ut consequerentur, ut satis spectarentur, et ad coelum usque extollerentur,

luxuriam colebant et voluptatem, solennes in-
stituebant ludos, epularum apparabant magni-
ficentiam, vestium pompam, aedium splendorem; Pau-
lo post, dissipatis hac ratione opibus, et diminutis
divitiis, accedebat avaritia, circos premebantur,
provincia vexabantur, incolae elinquebantur.

En! Tunc jam non secundum Ennium, moribus
antiquis stabat res romana vincta, sed imminabat
interitus, evanescebat fama et gloria virtutem
pristinam et fortitudinem expulerat luxuria. Pau-
lus: Operis ac divitiarum ipsa erant summa infelicitati.

Sed quid Romanos ex orco revoco? plerimi divi-
tes eadem legunt vestigia. Evanunt opes, grasitas
impetrant, impetratas mali collocant, Indulgent
genio, pravisque libidinibus. Efficiunt omnes virtu-
tes, Effit justitia, excedit temperantia, evadit
humilis animus; Exulat verecundia, erumpit
modestia, earum autem in locum foedissima succe-
dunt vitiorum genera, junioribus pariter ac senio-
ribus aetate penitus exitiabilia.

Pudeat itaque, divites, qui opes suas ac divitiarum
tam iniqua collocant ratione! Vos sane effis, quibus
datum erat a coelesti providentia, felicissimam
degere vitam, vestras fortunare domos, res alio-
rum lapsas erigere, egestate pressos sublevare, bo-
nisque mentibus, quarum soror saepe paupertas
est, opitulari; Ita Deo, ita hominibus, ita consci-
entia grata et salutaria exhibenda erant officia;

Reddenda profecto olim. serera dispensationis ratio. Bene itaque, qui bona, sibi a Deo credita administrant, laudem consequentur, bonisq; cumu- labuntur temporariis, ac aeternis.

Uris ejusmodi felicitatem negligat, nihilq; habeat. Uris unquam studio fata infauusta incurrere exoptaverit! Incurrunt autem, sibiq; ipse fabricantur, qui, virtute sortita, vitia sequuntur. Succurrite itaque vestris opibus, quibus abundantis egestate rexatis; Solamèni imprimis paupercularum, quarum gratum mens infinitis votis, Nomina Vestra, et Deo et hominibus commendabit, sempiternisq; de praedicabit laudibus.

Sunt tamen, imò vero sunt, Noecenates, atq; patroni, qui suo praesidio, suis beneficiis, suaq; ope anhelanter Camoenarum cultores fovent, recreant, atq; ex abundanti felicitate sua, feliciter reddunt, quorum semper honores, nominaq; pium, laudesq; manebunt.

Cultoris bonarum artium cum
Isone comparatio. Egel.

#A.

Quis quæso tam obesse naris, rerum omnium tam
 ignarus eset, Auditores, quem Jasonis juvenis illius celeberrimi
 notissimum in antiquior monumentis fugeret nomen,
 cujus fama, ob susceptam laudatu longe dignissimum,
 memorabilem scilicet navigationem, atq; ad Tethos expe-
 ditionem longe lateq; per totum terrarum orbem percre-
 avit. Multa quidem in ipsa expeditionis hujus descri-
 ptione occurrere, quæ fidem vel magis derogant, quam
 adstruunt, non est negandum; sive ipsum aureum vellus,
 sive dracones ignem eructantes, sive alias hujus fari-
 nae circumstantias consideres. Paulo attentiore vero
 animi lance illam ipsam narrationem si perpendas,
 adictioneq; poetica quæ ingenio non caret nonnihil habes
 rationem, facili negotio perspicere licet, veritatem
 sub involuero latentem minime naufragari. Singulare
 ist hoc Jasonis exemplum mihi semper arrisisse, quid quod in
 deliciis fuisse, eo minus dissimulare queo, quo magis mihi
 persuasum habeo, vix elegantiore juvenis studiose inveniri
 posse, quam hæc ipsa in Jasonis descriptione. Verba itaq;
 in præsentia publice facturo, laus obsonum mihi visum est,

si comparationem aliquam, bonarum artium cultoris, excellentissimum eruditionis thesaurum seculo quasitantis, cum Jasoni, aureum illud vellus, multis laboribus expectante, pro vobis instituiam. Ingenii mei aciem, quod forte, ut facile pro video, fugiet, vestra, Viri gravissimi, qua jam alios maiestatis, indulgentia sustulit, atque favor.

Jasonis originem quod si primo contemulamur, stirpe procreatum fuisse regia, et quidem ab Hesione, celeberrimo quodam Thesaliae Rege animadvertimus. Hic tam silenti-
 dus generis ortus, juvenilis animi elationem, gloriaeque cupiditatem eo magis ad praecleariora, quaeque suscipienda experundae, inflammabat atque estimulabat. Pelias, patre-
 elio bonam hanc animam vertens Jasonis indolem, ad divi-
 giendum tunc temporis, omnium sermone celebratum au-
 reum vellus (quod Plutarchus venas interpretatur metal-
 licas) quin fontem subderet generosa morti, ut alia
 causas silentis transcam, nullam praetermisit occasionem.
 Quilibet sane adulescent, qui artium liberalium se tradit
 disciplinae Jasonem representare videtur, quamvis enim
 a quolibet litterarum cultore, no vile artum esse profugere,
 minime requiritur, se obscuro etiam loco natus, et in studiis
 incubere, et summum eruditionis attingere fastigium, no-
 menque pro viris iam mortalitati consecrare licet, hac tamen
 ratione qui praeclearius unum illud sibi semper ante oculos non it

exemplum, aduentig, quo per otiosissimum illud aureum vel-
 luti, artium videlicet ingeniarum consecratur thesaurum, fla-
 grat desiderio, Jasoni similis iure meritoq, habendus est qui-
 cunq, litterarum studiosus. Ingenium, indoles, solertiaq,
 utramq, in studiis faciunt paginam, quae vero nec haeredita-
 tis, ut alia patrimonii accessiones, comparantur lege, nec
 adeo parentum illustrium attribuuntur beneficio, sed soli
 Deo naturaeq, debentur. Omnibus itaq, patet ad Musarum
 sacra aditus, quibus haud iusto, vel lava mentis, vel crassa
 Minerva fuerit obstaculo

Jason vero perindequam ipsam inq, reoritur navigationem
 aliorumq, gentis suae iuvenes laudis studio pariter accensos
 ad eam arcesebat expeditionem, qui simul in nauem, quae
 Argo dicebatur, ascenderunt, aspiduq, inter se certarunt
 emulatione. Et haec imago est, streuunt sacra Palladis se-
 ctatoris. Quanta quaeq, voluntate, quanti delictis, litte-
 ris addictis iuuenis, nauem quasi conscendere potest ad perse-
 quendam studiorum suorum expeditionem? non enim solus sed mul-
 ti. circumdatur est comilitonibus, qui eodem in suscepto
 a socia atq, auxiliatores, ut iocet qui animo alacritatem
 magis magisq, accendunt, in vicemq, alter alteri, vigilando,
 lucubrando, atq, laborando, palmam praeripere conatur. In
 eo quidem differunt a Jasonis socios, qui gloria quidem non
 vero aurei velleris parti cogit redduntur. Cultor e con-
 trario bonarum artium, quicumq, ille fuerit, sine alterius
 detrimento, suq, non invidia, sed finem suum tollere,

augere, iisdemq; gloriari potest atq; subdescere. Nulla hic cetera
 regnat invidia, sed laudabilis aemulatio; quod vero dulcius,
 quod iucundius quam eorum locutum esse in familiari con-
 festio, qui communibus studiis insecuti atq; in multis ami-
 cary, utentes consuetudine, eundem proficiuntur sequeuntur; eundem
 invidunt fontes: iisdem eruduntur doctoribus? Hoc vitae
 litterariae condimentum, haec summa animi iocundi cu-
 jandi voluntas cogitur atq; delectamentum.

Falleris autem, si Jasonem iam aequo provinciarum
 peragranti omnibus solutum curis, liberumq; laboribus
 eximaris. Multas profecto tempestates procellas, ventorumq;
 injurias ille fuisse subeundas in prostrato est. Eadem con-
 ditio etiam juvenem tangit litteris deotum. In ancipiti
 enim multoties haeret seculis; inter Scyllam navigare sci-
 pius videtur atq; Charybdim, illudq; Poeta: multa tulit, se-
 citq; puer, sudavit et assit, quid sit, et quorsum quod et quo-
 tidiana edocetur experientia

Nihil tamen secius omnes isti Jasonis labores in casum
 cecidissent, in seq; indefessa licet adhibita diligentia atq; seduli-
 tate, nam felici quoque visus fuisset successu, nisi favorem
 amicitiarum sibi conciliaisset Medea hujus enim fultus con-
 silio pariter atq; auxilio, in eo est progressus, ut omnia ei ex
 voto cederent, in seq; optatissimum sui laboris finem, auter ni-
 minum vellei consequeretur possessionem. En veram de novo
 homini studiose delineationem. Nonne et hic aliorum consilio

eget atq; manu ductione. At in eunte etate intellectus voluntatisq; vires formanda, infinitaq; cura sustinenda sunt, ut nulla hora sine linea transigatur, sed spes in dies nova inje trandi aliquando proposito enascatur. Et hoc quoque hic labor est fidelium, beneq; cordatorum Praeceptorum. Hi, post Dei parentumq; providentiam se sunt, qui in expeditione Musarum filium, fideli instruant consilio, rectum ostendunt tramitem, omnia remedia suppediant, oportunaq;, se resstantissimum illud bonarum artium cuniculum avellendi praebent occasionem.

Dracones ignem eructantes, plerumq; veteres iis adjungebant, vel adfringebant rebus, quae maxima cura atq; vigilantia custoditae describere successerant. Janseni statim ratione ejusmodi se obtulisse dracones, siro more tradit antiquitas, qui multa cautioe atq; cautioe atq; prudentia prius erant tollendi, quam illud obtineretur delictum Barbaries, ruditas, ignorantia, ingenii tenebrae, erroris, et quae sunt hujus generis alia, ille sunt dracones, quo ad devinenda et a juvene studii consecrato, indelapsata solertia, profunda cogitatio, fortis, fervidus praesensq; desideratur animus.

Vix vero major istiusmodi laborque longinquior occupatio, quo difficilius est studium: eo insignior tandem est ipsa victoria, jucundiusq; quaesitum parantur praemium. Omnibus enim feliciter exantlatis laboribus,

copiose Jasonis implebatur desiderium, aureum videlicet
 deportabat vellus victoriz, lauro redimituo tempora, ad
 Penates revertebatur, regiumq; ascendebat solium. Quamvis
 itineris molestia, navigationis tot implicita laboribus
 diuturnitas, periculorumq; horror deterruisset, nunquam
 voti compos fuisset reditus. Eadem fuisse magni animi
 ratio in Myzarum cultore exprimitur. Jasonis enim expe-
 ditio, paucos tantum exigebat annos, ad illius vero soli-
 de peragendam expeditionem ab ephelis per longam annorum
 seriem laborandum est atq; vigilandum. Quoties vero stu-
 diis rite profectus domo litteratus, quæsitum tandem
 etiam finem, veræ scilicet eruditionis consequitur thesau-
 rum, quod deinde magnifice ornatur, patria sua consecrat
 officia, suam persulcis felicitatem, fructibusq; profusa
 suæ diligentia colligit exoptatisq; sumos.

Neg, vero hic animus agendum est imperitudo, tri-
 mior, securo. Jason enim, nisi post, aurei vellusis direpti-
 onem, prima ablata occasione, in fuga quaesisset salu-
 tem, in cæcis Colchorum, qui quovis loco illi struunt
 insidias, aureumq; illud vellus iterum detrahere tentabat
 in cæcis manus. Prava confortia, vecors otium, disso-
 lutus peruentum animus, deestabilis illa multorum
 juvenum pestis atq; pernicios, blandiens voluptas, libido,

luxuria, doctes ille sunt infestissimi, ad quos evitandum,
 litteris dicatur juvenis omnem moveat lapidem, necesse est.
 Illis enim nec mora nec requies, noctes dieque laborant,
 quo tanti pretii thesaurum huic eripiant, e manibusque
 extorqueant. Maxime provida sane hac in re advertenda
 videtur vigilantia, multi enim voluptatum atque vitio-
 rum capiti blanditis, veram dum putant percipiisse
 eruditionem, insidititer decipiuntur. Ad enim nunquam
 in veram Musarum perveniunt familiam, vel si perve-
 nerint, ad vitia relaxati deum et operam perdunt,
 et pro Junone nubem cogitantes, in gravissimas o-
 mnium malorum periclitantur ruinas, omniq; per-
 ditam ferè vitam fortuna destituntur.

Ego vero dum supremae Numinis auspicio, consilioque
 et Parentum et Praeceptorum jam in Academia tanquam
 ad expeditionem, splendidissimum eruditionis inde dehortatu-
 rus thesaurum, proficisci mecum constitui, tantum adest,
 ut me, cum meum susceptum longe inferioris est generis
 cum fasone illo illustri, fortissimoque comparare audeam,
 ut potius, tenuitatis memor, vela lubentissime contraham.
 Sicuti vero stultissimum esse videtur, non optima quorundam ad imi-
 tandum sibi proponere, ita nempe sane erit, qui gravius
 excipiat, midius det crimini, si clarissimi hujus fa-
 sonis exemplum ad imitationem eligere in diebus ante
 oculos ponere nullus dubitavit. Laudabilis ardor, et cupidus

ad vellus illud aureum dirigendum Jaso nem inflammat;
 thesaurum eruditionis consequendi, idem mihi est desider-
 rium Cygia est colchis, ubi aureum illud vellus, artium
 ingeniarum thesaurus maxima custoditur vigilantia, quem
 inde, sed sine cujuscumque detrimento fidelibus doctorum
 processibus imbutis atq; consiliis omni superata qua-
 sum deportaturus. Dilectionis mei comilitones, eandem
 mecum ascendentes in navem, Socii mei hac in expedi-
 tione multis laboribus circumdata, constantesq; erunt am-
 latores.

Ascendite itaq; quum primum mecum in na-
 vem comilitones, armis in Gymnasio nostro a solertissi-
 mis Praeceptoribus probe instructi, adite mecum intre-
 tude laborem, nullas timere difficultates, quo tandem la-
 boribus superatis, expeditione glorata, victoriay re-
 portata, cum aureo illo vellere, solida eruditionis atq;
 scientiarum ornamento atq; praemio in patriam ad dei
 gloriam, rei publicae salutem ad nostramq; ipsam reverti
 noscimus animi delectationem.

Germania pacem anhelans.Förster.

Praesentem patria nostra statum, auditores, acrim-
 tioris animi lance perpendenti mihi alma nostra ma-
 ter, Germania, apparuit, grae doloris plena e tumidis oculis
 lacrymarum rivum fundebat, altoque diu immobilis silen-
 tio, tristi tandem sono haec moesta verba, repetitis saepius sin-
 gultibus interrupta, proferre videbatur: O turbulenti-
 mam praesentium rerum faciem! quod si pristinum meo im-
 perii statum cum praesenti confero, quantam pro dolor!
 conspicio dissimilitudinem! quam hilari fronte in-
 antiquioribus saeculis meos liberos vitam pacatam
 et concordem agentes cernebam! quam contristato
 vultu in praesentia carissimos cives inter se acerrime
 dissidentes, alterumque alteri iratum armata manu
 vim inferentes animadverto! Ejusmodi status va-
 riatio non potest non in mea mente excitare solli-
 citudinem, anxietatem et dolorem, qui omnia per-
 meo membra et obortis lacrymis internum palam
 testatur moerorem. O ter grateque beatos veteres
 mei regni incolae, vos aurea et diuturna pax coro-
 navit, quibus a pud penates secure habitare licuit.
 Contenti eo, quod benigna Dei manus locique nativae
 suppeditabant, neminem laedebatis, sed cuique su-
 um tribuere vobis cura cordique erat. Industrius

agricola incurvo terram exercebat aratro eamque conse-
 rebat, spe fretus fore, ut aqvi opimas cum foenore colli-
 gat fruges. Exorto autem in confiniis bello omnes
 apti ad arma gerenda pugnae, viri roburgre juven-
 tutis, pro patria salute militiam uno animo faci-
 ebant. Unde evenit, ut solum mea gentis nomen ho-
 stibus iniecerit terrorem eumque gravissimum.
 Veteres Romani, qui universum terrarum orbem
 felici armorum suorum successu protrivisse et
 subjugum misisse insolentes gloriati sunt, me-
 os incolas subigere nullo modo potuerunt; sed
 limites peramplo imperio suo hic positos esse
 ingenti frequenter captivorum suorum clade
 animadvertent. Hunnorum quidem iterata
 incursiones et violenti impetus postero tem-
 pore meos cives terruerunt: quippe qui haud
 secus ac flumen, quod ripis transiens et
 aggeribus perruptis, per a pertos ruit eam-
 pos nullaque retinetur mole; sed, quid quid
 obstiterit, spumigenis undis lacerat atque sub-
 vertit, sine innumeris fere copiis transgressi
 meam regionem tam barbaro obruerunt furo-
 re, ut vix ulla resisti potuerit ratione. Inter-
 secto tamen aliquo tempore invicti eorum exer-
 citus Henricorum Ottonumque virtute, in-
 primis autem incolarum meorum concordia de-
 victi, fugati, quid? quod ad internecionem usque
 deleti fuerunt. Quo facto meas fines tur-
 bare amplius et laceffere non tentarunt. Re-

bus itaque bene compositis, et in ordinem redactis
per longum temporis intervallum floruerunt, ut que-
rent; Unus vultus, una mens, unum pectus omnibus
inesse videbatur, quod tictissimum sane munimentum,
nullus hostis nec ariete, nec sero perfringere valet.
Quod si autem oculorum aciem ad presentia tempora
converto, quam miseram civium incertam arma manusque
in se ipsos ferentium conspicio conditionem. Illi
hanc felicioris cum infelici statu permutatio-
nem consideranti membra gelido pavore percel-
luntur, rigent comae, faucibus vox haeret. Cui
ubi Germania, alma nostra parens, dixerat, moe-
rore concussa in gemitu, tacuit et nube quasi ob-
tectata evanuit.

Quilibet vestrum, auditore. Sponte fatebitur, aeta-
tem nostram in tempus incidisse, quod certe turbulen-
tissimum est. Inter sacrum sidemque constituti su-
mus. Simul enim ac patria pater Carolus VI, cuius
beata memoria in omnium pectoribus adhuc viret,
vitam cum morte commutavit. tempestas, quae
Imperio Romano clivam jam jam imminuisse videtur,
statim erupit. Ipse lactabamur, fore, ut diffiden-
tia, ut disceptatione, quae inter imperii Princi-
pes obversabantur, viro adhuc Imperatore benigne
componerentur: sed inopino ejus obitu subitum,
exarsit belli incendium, quod cum e continenti
opportuno non oppressum fuit consiliis, indo-
mitis universam Germanicam incendit flammis.

26
25.
Flebilis certe et lugubris est praesens carissima
patriae status. Cui communi lingua et communibus
vultibus legibus, qui communem conjunctione alias
viribus hostem repulerunt, armis se ipsi contem-
runt. Concordia fugit, pax exulat! Mars horridus
nostris in terris sedem fixisse videtur. Ubique enim
nulli nisi armati apparet viri, fulminant arma,
populantur castra, omittuntur praelia urbes obsi-
dentur et expugnantur. Tantum abest, ut in-
principum iura et postulata ingramus eagre di-
iudicare audeamus, ut potius quo civem decet
obsequio, ad rem execrendam auxiliatrices, quosque
vires cuius valent, manus praebeamus. Quorum
sedula salutis publicae cura vel inde luculenter
apparet, quod imperium Romanum, capite orba-
tum, digno Imperatore, Carolo VIII. nimirum,
rursus ornaverint. Cuius lugemus sunt tristitia
dissensionis bellicae mala firmo enim fuit talo, nullam
bello in se salutem. Bello florentes vastantur ur-
bes, pagi cremantur, occiduntur incolae. Quomodi-
miseram terrarum faciem, grassante in parte
Germaniae oculos dirigam, animadverto. Ambusta
fumant tecta, gemunt in cinere templa pristino
decore flammis spoliata, vetustissima et pulcherri-
ma urbes lamentabile queruntur excidium. Civis
destructa domo timidus circumvagatur, fugatus
diruta casa hinc illinc errat colonus. Turbata
jacent commercia, jacent passim inculti absque
semine campi. Operta cadaveribus squallent

terra, rutila occisorum cruore spumant glau-
 mina. His igitur belli malis vexata et tantum
 non oppressa Germania citum atque stabile pacis
 pignus expectat, optat, anhelat, ut exacerbati Princi-
 pum animi denuo consocientur, et prisca restau-
 tur amicitia. Civisquis civis jucundam anxie desi-
 derat quietem, ut artes exercere atque mercatura
 tutius operam dare queat. Vagabundus famegre
 pressus agricola bonus supinis manibus implorat
 Aumen, restituat almam pacem, ut humilia mape-
 lia securus habitare aratisque terris mandare
 semen et horrea ubere messe replere possit. Nostra
 quidem Saxonia amoeno pacis otio, gratia Dei est
 gratia, sub augustissimi Augusti tutamine huc
 usque usque est: quod tamen, quod in vicinia va-
 gina vacuos videmus, terrenum belligere ancipitius
 exitus insci ardentibus totius Teutonia rotis
 nostra quoque adjungimus Deumque ter optimum
 terque maximum poplitibus flexis supplices
 adoramus, ut Principum pectora conjungat,
 quo litibus benigne compositis turbidus impe-
 rii Romani status in ordinem redigatur. Candida
 pacis usus pignus praestantissimum est; pax tuta
 innumeris longe potior victoriis. Florente pacis
 oliva floret equestris, floret civilis, floret
 agrestis ordo. Hosprine autem pacis otia Musis
 sunt jucundissima, utpote quae altum amant
 silentium, armorum vero strepitum fugiunt.

Quapropter et nos, qui Musarum choro an-
 numeramur, assiduis benignum Dei Numen pre-
 cibus rogamus, imploramus, flagitamus, ut
 post discordia bellicae nubila, concordia
 et pacis solem retucere jubeat splendidiorem,
 ne raucis tuba bellicae sono olivis terrea-
 mur, sed ab omni perturbatione mollibus stu-
 diis placidae et tranquille vacare possimus.

29
28.

V.
De Arte Medica
Barth.

Divina providentia, quae nutritrix atque conservatrix
est omnium rerum, id imprimis curat, ut continuo
societatis vinculo humanum genus conservetur.
Societas autem humana contendit, ut alter alteri
manum praebeat auxiliatricem. Tam diversas
hominum actiones atque negotia, quae ad vitam cul-
turae spectant, si animadvertimus; intelligimus,
societatem fore nullam, si quis rebus, quae tam
multis et singulis competunt, unus navaret operam
nec secula quidem, quod haud ullum tam vile est
officium, quo prorsus carere queamus, ad ediscenda
munera esse suffectura. Deus itaque et natura
saluti humanae egregie prospexerunt eo, quod var-
tite quae omnes inter se dividant negotiorum
genera. Eligendis enim muneribus tanta inest
animorum inaequalitas, ut alter id amct, quod alter
negligit, et ut alter negligat, quod alter praecipat.
Non desunt, qui herculeis se addicunt laboribus;
nec dubito, quin iidem numero sint majores, quam
qui mollia sectantur negotia. Quisquam pro vinctibus
conditioneque sua optimum elegerit putat, et id
efficit, ut contentus, quoad fieri possit, nisi verum-
permutetur status, quod proficetur, pro se quaeratur.
Si mentem ad studia, quae sine dubio ut maxime
necessaria, ita utilissima omnino sunt, voco,

eorumque varias considerare disciplinas, quamlibet suas habere admiratores, facile perspicio. Illi Theologia, quae leges praescriptaque tractat divina, sectantur; alii, quae stabilit justitiam, juris prudentia aridet; Philosophiam, intellectum quae enucleat, alii colunt; alii artem medicam, quae in homine valetudinem corporis, post lapsam corruptam, quae fieri potest cura, conservare studet, imbibunt. Quamquam autem quae magis necessaria, quae utilissima quae jucundissima horum studiorum omnium consensu sit disciplina, affirmare non audeam; id tamen intelligo, suam quemque in his trahere voluptatem. Ego quidem artem medicam omnibus aliis praefero, de qua et in praesentia verba serere, eo mihi nus dubito, quo certius mihi persuasum est, hoc argumentum haud injucundum nemini non placiturum. Artem medicam et in medico ipso, et in morbis, et in remediis divini quid omnino habere, nemo ibit inficiat.

Originem certe a Deo ipso traxit, quod tam exemplum, cum uno sua potentia nutu potuisset, viribus tamen remediisque sanavit naturalibus: quam Syracidius oracula medicum Deus constituit manifestant. Haec illa est ars, quae naturae aquirunt virtutes, et structuram corporis perscrutatur artificiosissimam; quae in primis perspicetam optime habet sanitatis fragilitatem, curamque et conservanda et redintegrandae salutis scite adhibet.

Quidem non nescio, discessum hominis a Deo corpori-
 bus humanis; uti mortem, sic prodromum mortis, morbo-
 se variagre contagia contraxisse: at enim vero divinam
 veneror gratiam atque providentiam, qua ut labi huic
 humani generis occurrat, malogra auxiliis succur-
 rat medendi artem haud denegavit; sed vires omni
 tempore ea instruxit sapientia, ut natura ope cor-
 poribus infirmis salutaria adhibere remedia di-
 dicerint. Quis ambigat? statim a mundi primor-
 diis, post exitiabilem illum lapsum, extitisse ho-
 mines, qui arti medica operam aliquam dedicave-
 rint. Est primis hominibus, qui ante diluvium
 vitam transegerunt, divinum Numen firmiora, quam
 hodie, tribuisse corpora videtur; at tamen, quum mor-
 peccati stipendium fuerit statuta, suis pariter mor-
 bis pressos ac vexatos, manu medica opus habuisse,
 nemo sano sensu praeclitus in dubium vocabit.
 Qua arte remediisque antiquissimis terrarum cultor-
 res, morbis medendi, usi fuerint; nos quidem igno-
 ramus; quam lubrica vero manogra fuerit ars,
 absque multa ingenii sagacitate colligere licet.
 In primis tam vetustissimis temporibus, quam sola ex-
 perientia sine notida rerum cognitione subministrat
 sanandi rationem praevaluisse, idcirco credimus,
 quod artes demum, crescentibus saeculis, creverunt,
 suamque viderunt maturitatem. Sentiant enim
 suas periodos artes vel reliqua res, qua sensim
 sensimque usui receduntur accommodatioris;
 utpote grae ab infantia ad pueritiam, a pueritia

ad adolescentiam, indegre ad virilem pertingunt
 aetatem. Hoc modo incrementa passim ceperunt
 observando, scrutando, tentando, experiendo res
 medica, donec in artis formam redacta, magis ma-
 gisque salutaria esse ceperunt humano generi.

Quis nesciat Aegyptiorum, Chaldaeorumque
 hac in re industriam? quem fugiat Aegyptiorum pot-
 linctura cadaverum? cui nomina Apollinum Chiro-
 num, Aesculapiorum, Hippocratumque profusa
 insignia inter Graecos haud innotuerunt? qui par-
 tim inventores, partim auctores, partim propaga-
 tores fuerunt schola medica. O dignissimi viri
 quibus antiquitas et templa aedificavit, et divi,
 nos decrevit honores!

Nec temet orbis terrarum victricem, celeberr-
 ma Romanorum gens, hac in re laude tua penitus
 defraudandam arbitror. Aluisti omnino et tu cor-
 poris sanitatem custodientes, aluisti sane mollesq,
 fovisti gremio. Sed cum reliquas artes liberales
 coluisti, tuoque oratores, juris peritos, poetas,
 sacerdotes philosophosque summis dignata
 es honoribus, ingenuosque civium tuorum li-
 beros eorundem in ordinem transire iussisti,
 nescio pro fato artem medicam servis plerumq,
 colendam elemandaveris. Vestram omnino,
 Civitates, nec immerito accuso superbiam,
 quod vestigia pressa, pressa, ingram, ut ex paucis
 antecedentibus patet, majori non inda gave-
 ritis cura. Equidem non dubito, quin cum

luxuria morbis inundaret corpora, eos medica-
 mentis depellere studueritis; sed artis medicae cul-
 tui dignitatisque parum diligentiae ac aestimationis
 adiecit, merito queror. Virorū, cum obconservatum
 in bello civem, privilegia ac praemia servantibus praebe-
 ritis, medicinam vero et medicum, restauratores
 tot tantorumque virorum praestantia salutis in pace,
 nihili curaveritis. Fastu tumidius, adeoque Hammo-
 nis filii titulos accusari ausus, et haec ille, qui
 Philippum tractabat? nobilem, familiarem, adhuc
 quero comitem, custodemque habuit salutis: vos
 hac in re facti elatioris Alexandro fuisse vide-
 mini. Cur mancipia nec cives in stultiā incubuere
 medica? Seminae nequomine, neque virtute ideo de-
 stituuntur, quod multi parvi easdem habeant pre-
 tii: sic etiam ars medica, quamvis eam exercuere
 mancipia, huc illaque tamen, nec unquam suam per-
 ditura est excellentiam. Vestram quodam modo
 excusaturus superbiae, confido, statum rei publi-
 cae studium haud commodum praestitisse, dum non
 armis solum et juris prudentia ac honore quaes-
 ri, sed etiam patria libertatem vindicare, eorū
 iudicare rei publicae, sapienter morbis internis
 nutant, erigere omnem navastis operam. Quam
 vero magnificentia vestra et pompa omnes
 excederet modos, ut vel nomen elationibus, iisq;
 similibus, uteremini, quid impedit, quo minus
 plurimos vestrum custodes salutis domesticos
 sustentasse crediderim? Quae cum ita sint,

mancipia non despicatur causa, quippe nobilissima sub ju-
gum agebantur familia; sed omnia limatissima illorum
ingenia, ad clarum reipublice non admittebantur, ad
artem medicam fuisse adhibita, omnino hariolor. Ex
cellentiam hujus studii postmodum, sub auspicio Cæ-
sarum, et Romanos, et peregrinos, allexisse, constat ex
incomparabilibus Celsi, Galieno, Avicenna, Averroë,
innumerisque aliis, quorum insignem memoriam, nulla
unquam obliterabit temporum injuria.

Si ab adolescentia ad virilem progredimur ar-
tis medicæ ætatem, quot typographia, quantumque pu-
blici doctrinæ restauratio paraverit fructus, in-
aprico est. Vitiosa nomina et scripta tot divinorum
in arte medica virorum recitaturus, anare viderer;
de quibus secula superiora plenissimas ob oculos
posuere ceras. Transgo nostram ætatem, tot lumi-
bus clarissimam, quorum ad laudes rite persequen-
das Cicerone laudatore epus foret.

Facie itaque artis salutariæ per varias æta-
tes leni periculo depicta, necessitatem ejusdem, ut
paucis exponam, instituti mei pascit ratio.

Quantum verò, o homo! quantum mutatus a
illo! quantum hæc Nobis, Nobis ab illa distat! in-
grem statum lapsus primorum parentum nos pro-
cipitavit miserrimum, quot ante divinis exornati
facultatibus, tot corruptionibus nunc sumus in-
quinati. Bruta animalia, si non arcibus tenentur,
ad arenam, solvas, præterque volant ibigere, quot na-
tura contra morbos salutare iis impressit, quantum
valetudineque æbrius liberantur. Homo, quibus

corpori tot tantisque morbis cruciata consulat, naturam
 parum scit, nisi per tot secula sudor, studeum, experi-
 entia, limam intenderit. Adspice, mortalis, artificio,
 tissimam corporis tui structuram; pondera vero, quae
 facile accidit, quod unum membrorum ex suis compa-
 ginibus ordineque moveatur; perpende, symptoma
 sum te matibus cumulari posse, animum adspice ad
 morbos epidemicos; animadverte quoniam circula-
 tionemque sanguinis tui, ejusque stagnationes, infi-
 nitorumque aliorum casus, quae te sexcentis morborum
 generibus solent afficere. In summa afflictione
 membrorum tuorum, ipse perlustras, gras si non
 expertus es, gratulor; sed pro dolor, forsitan sentis
 indignus, quam mea vacillanti adhuc in arte medica
 scientia demonstrare valeo.

Vides itaque necessitatem artis medicae, nec opus
 habet amplioribus argumentis. Cum necessitate et
 utilitate medici jure meritoque conjungo, ut potest quae
 alicui inter se sunt connexa, et nullo modo separari
 possint. Adamas, rudi adhuc circumdatus crusta
 magni quidem aestimari meretur; sed quis infectus
 irret? tunc demum fieri adamantem, cum manus ar-
 tificis eum tractat, polio, et ad usum commodiorem
 amoenioremque reddit; sic etiam res medica, quae re-
 quum animale minerale et vegetabile continet, mi-
 ratu dignissima est natura fabrica; cuius tamen vir-
 tutes nihil ad nos spectarent, nisi sedulus invenisset
 scrutator, atque cultor, qui sua opera, inde se ipse
 labore, verum usum, indeque in nos redundantem
 monstrassent utilitatem; quae tot modis in agro
 corpore apparet, quae sol radiis sua actum fecundat humum.

Laudes jam taceo, quod grivgre nostrum artis
medice excellentiam et valorem, quod grivgre medi-
corum operam, laborem et studium ex seipso, per to-
tum vita curriculum, satis cognitum habet atque
perspectum. Sit licet laudarem, minime tamen lau-
der, utriusque debitas, pro merito esse executurus.

Pauca sunt, quae de arte medica, ejusdemque
origine, progressu, necessitate et utilitate, in scenam
non produci, sed producere volui: plura et ad lau-
dem, et ad usum, ab usumque divinae hujus scientiae
pertinentia certe, ut probe intelligi, supersunt.
Ut ne vere patientia vestra, et auditores et implacissimi,
verbosius dicendo imprudens abutar, temporisque
quod gravioribus forte consecratum erat, negotium
nullam profus non habeam rationem: tribus saltem
verbis, si venia datur loquendi, scopi mei adjuviam
interpretationem. In tanto academiarum numero,
nulla hodie est, quae non ut religio litterarum disci-
plinis; ita medica imprimis egregie splendeat,
virorumque et eruditionis, et experientia fama ex-
cellentissimos ad erudiendam juventutem, pu-
blica auctoritate constitutos, discendi cupidos offe-
rat atque commendet. Tantum autem abest, ut
alter artis hujus e Maachaonia sedi, pra altera
palmam decernere audeam, ut potius singulas
laude sua mactandas, peculiariusque elogio, dignas
existimem. Quod si vero animi mei propensionem,
quae solam hanc artem semper semperque anhelat,
ut, clarius explicare liceat, illud bonarum ar-
tium pariter ac mercatura emporium, celeberrima
suis, imprimis mihi aridet, in cuius se nomina
occurrere vellem, Tulliana suada filium ducat

necesse foret. Sed soli lucem accendere satagarem
 tenuibus viribus meis id persequitur, quod famam
 longius superare videtur. Ipse tamen experiar,
 quod alii summis extollunt laudibus, quam incom-
 parabilibus viris Lipsiensis superbia academia;
 quo favore benignissima haec studiorum mater
 filios suos amplectetur; quam eximia in arte pra-
 sertim medica, suis cultoribus praecepta doctrinaeque
 salutare, tanquam e cornu copia frugibus flori-
 busque plenissimo, abundanter elargiatur; veros
 et aliorum, et propria felicitatis salutisque
 fructus, qua potero diligentia et studio, inde col-
 lecturus.

[The text on this page is extremely faint and illegible. It appears to be a handwritten manuscript, likely in Latin or German, covering approximately 25 lines. The ink is very light and has faded significantly, making the characters and words impossible to decipher. The text is written in a cursive script typical of the early modern period.]

Encomium Urbis Lipsiensis.Lippel.

Mihi meditantī, variāq; Auditore; quā regionum
 felicitatem promovere vel earum nitorem apud exteros
 adaugere queant, causā perscrutanti nihil profecto occur-
 rit, quod iis, meo quidem iudicio, ad hanc exceptatissimam me-
 tam allingendam, majori sit adjumento, plusq; afferat praes-
 idii et ornamenti, quam celeberrimarum urbium frequentia.
 Cum enim provincialium robur et dignitas non finium ampli-
 tudine, non agrorum immenso spatio idq; generis aliis, sed
 incolarum numero, fide, opibus, viribus, cultiq; moribus
 sit metienda, nihil autem, in vrbibus oppidū, haec ad com-
 muniem prosperitatem claritatemq; requisita, magis
 in se contineat, facile apparet, regionem tantum coe terrarū
 splendore superare et potentia, quantum eas inclustarum urbium
 copia antecellit. Equidem multa in medium proferre
 possem exempla quibus meam sententiam firmissimo nisi
 fundamento commenstrarem, sed noctuas, quod ajunt, sor-
 tasse Athenas portarem, si rei adeo in aprico versanti
 ex antiquis historiis lumen accendere laborarem. Inum-
 tamen distat omnium, e nostris temporibus, producere lice-
 bit, quod quo notius est, quo magis ob oculos unicuique ve-
 strum veniat, eo gratius eo auribus vestris accommodatus
 fore arbitror, auditores. Civem fugit, quantum praesidii,
 quantum ornamenti, quantum opulentia, ex unica ista
 urbe longe celeberrima, ex unica inquam, Lipsia in totam
 nostram Saxoniam semper redundavit. Civis ignorat,
 quo fausto omine hoc oppidum incomparabile verticem
 suum e primis, quibus immersum fuit, sordibus creverit.

Cui ignotum est? quo miro, quare fortunato successu ex infima humillimaque, qua laboravit, conditione pulvere ad tantum honoris famaeque fastigium elatum sit, ut cum nobilissimis, quibus Germania quidam quod Europa insignita est urbibus, de principatu contendere non erubescat, nec injuria oculus Saxoniam Teutonia haud ultimum decus, et si Graecos Athenas Graeciam Graeciam quondam appellantes, imitari volumus, Saxoniam Saxoniam nuncupari mereatur.

Civem praeterit? qua providentia, quibus curis, qua vigilantia tot laboribus partam gloriam et auctoritatem, per tot saeculorum intercapedinem non solum custodiverit, sed, tamque et tectam conservavit, verum etiam in dies auxerit et magis magisque amplificavit, ut summum tantum felicitatis et magnificentiae culmen attingisse videatur, adeo, ut toto terrarum orbe a solis ortu usque ad occasum, et iterum ab uno ad alterum, quem vocant cardinem, nullus fere tam remotus, tanquam absconditus existat locus, ubi de celebritate hujus urbis excellentissima fama non percrebuerit. Permite vero singulare patriae decus, permitte splendidi-
dissimum pacis ornamentum, permitte insignis exterorum miraculum, permitte, inquam, eminentissima sibi, utcum singulas prerogativas, quibus inter alias tantum caput extollis, quantum inter lenta viberna cupressi solent, recensendi, nec tempus, nec vires, quas sentio, quam sint exigua, mihi concessa sint, coeteris omisissis, unius saltem, qua sane maxima est, mentionem faciam. Taceo igitur tot publicorum aequae ac privatorum, quibus superbiae adificiorum splendorem, tot dignorum, ut reges capiant, palatiorum magnificentiam, taceo castellum munitissimum, domorum accuratissimam structuram, amplitudinem platearum et munditiam. Nec dicam de reverendissimi senatus ordine conspicuo, aliisque quibus nobilitate refulget, spectatissimis judiciis et collegiis. Mitto et commerciorum conditionem florentissimam, cujus rumor solis iter,

quantumcumq; est, quod sane maximum est, longe pervagatus
 et emensus est. Nec referam tot nobilissimarum gentium et
 familiarum celeberrimam turbam. Emitto optime ordinatum
 rem publicam, incolarum ingentem multitudinem, civiumq; bene
 moratorum, quibus coeteris paene omnibus Teutonia, quid, quod
 Europa oppidet palmam dubiam reddere, vel plane de manibus
 torquere videris, abundantiam. Nec operosiorum opificum ar,
 tificumq; recensum agam, quibus in omnibus, quae modo cumq; na,
 tura sagacissimum totq; seculorum experimentis edoctum,
 mortalium ingenium excogitavit, artium generibus copiosissi,
 mam sentis affluentiam. In te vero dignissima Musis sedes
 jucundissime Minerva recessus, in te, inquam, clarissima aca,
 demia tota se mea vertit oratio, in tuis laudibus enarra,
 dis gradu incedam paulo tardiori. Verum quid molior? Cir
 rator audacia? Quod onus gravissimum in me suscipio, cui
 ferendo vix Atlantis, quae finguntur, pares essent humeri?
 Num me humillimo, quo humi reposito, orationis habitu, omnium
 laudum adoretam paene supergressa academia altissimum
 cacumen ascensurum spero? Nonne me Ican, nonne Phætonis
 funestissima quondam poetarum fabulis punita temeritatis
 exempla, a tam temerario, tam inconsulto conatu detertere
 valent? Satiusne erit vela in tempore contrahere periculosis,
 simaq; perhorrescere navigationem, quam omnis navalis scien,
 tia expertem, seriosimul horrendi maris fluctibus proterro
 consilio se committere, naufragiumq; facere infelicissimum?
 Sunt quidem ad propositum meum irritum reddendum, sunt
 fateor, ad mentem naturam timidam plane deprimendam haud
 levia argumenta. Sed quo me convertam? Cum mihi prae
 ter
 innatum tenerimumq;, quae erga hanc academiam, cum primo
 ut ita loquar, colostro suxi, amoris affectum, hinc doctoris ad
 cineres usq; venerandi, cui me totum debere, haud inficior,
 singularis benignitas hanc dicendi spartam injunxit, cuius
 voluntati refragari in gratissimum foret; illinc tenuissima
 et ad tam arduum subeundum negotium toto coelo impar

ingeniis, silentium oradet illudq; iustissimum. Cui ob-
 temperandum quod repudiandum erit? Vincat tandem, quo-
 niam audaces fortuna juvat, audax conatus difficultatem.
 Fuget obsequium tremebundam animi haesitationem. Mirum
 sane ac praeter omnem naturam consuetudinem vobis videbitur
 auditores, si dico mihi hinc unde exercitissimis oratoribus
 summa forte difficultas, summam dicendi exoriri facilita-
 tem. Mentis ductem mea cogitationibus paullo planius ex-
 plicatis, gra dixi, veritate suffulciri, perspicietis. Nonne
 verum, tot dicendorum abundantiam, tot laudandorum uber-
 tatem, vel oratorum principi sudorem esse expressuram? Nonne
 Demosthenum, nonne Ciceronum, in singulis ea gra decet su-
 blimitate attingendis, in verborum rebus adaequatis invenien-
 dis, ora et ingenia defatigatum in putatis? Ego vero lator,
 me tam largam tamq; inundantem argumentorum naotum
 esse fontem, ubi vel in disertissimo, id est mei simillimo, mi-
 nus de verborum proventu quam orationis exitu erit cogi-
 tandum. Fungar itaq; vice pictorum, qui spatiosissimas
 et amplissimas regiones, mira quadam arte coarctatas,
 in angustissimo spatio representare norunt, sed ita
 tamen, ut ne abo me tam accuratum tanq; ad vivam ima-
 ginem expressam, quam ab in hoc scientiarum genere versa-
 tis artificibus expectetis delineationem, utpote qui sit
 laudis reportasse arbitrabor, si aliquam saltem, tam per-
 fecti tanq; splendidi exemplaris, similitudinis umbram
 adeptus ero. Ut igitur, quod institui, iter eo citius absol-
 ram, nec vestra benevolentia diutius abutar, mihi depo-
 sita omnium verborum luxuria, ad prima hujus eminent-
 tissima academia principia recurrendum videtur. Quem-
 ad modum enim in exponendis clarorum virorum vitis,
 haud immerito de natalium fortuna auspicandum est,
 nec plane inficias eundum, generis, unde originem forte
 traxere, nobilitatem, rebus eorum praclare gestis clemulum
 quasi gloria et honoris addere; ita in enarrandis Cyprien sium

Athenarum fati haud alienum reor, splendidissima, quae
 sortita sunt, primordia paulo altius repetere, quo facilius
 sit iudicatu, haud adeo mirum esse, eas pedetentim in hoc
 quo in praesentia resplendent, magnificentia fastigium eva-
 disse, cum tam illustribus locis fuerint oriunda. Huc tor-
 igitur, quo garisae sunt, celeberrimus, serenissimus Saxo-
 nia fuit Elector, indulgentissimus patria pater, Fredericus,
 ob inuicem rei militaris peritiam et exercitationem in-
 signitus Bellicosus. Neminem sane vestrum in historia
 tam hospitem, in rebusq; ad patriam spectantibus tanta incuna
 sopitum autumo, qui non praeclerissimam huius divini principis
 indolem in numerato habeat. Supervacaneum ergo fortasse
 agerem, si rebus vobis tam notis tamq; perspectis delicta-
 rum aurium vestrarum attentionem defatigarem. Cuius enim
 ignorat, quae plus quam paterna cura provinciarum civiumq;
 suorum salutem et felicitatem quae fieri, conservari, augetur,
 quae fide, quibus impensis, quae fortitudine Imperatori Sigismun-
 do in reprimendis Hussitarum impetibus seditiosissimis,
 manus auxiliatrices praeberit, ita ut in grandae tot egregio-
 rum in Caesarem domum meritorum, compensationem et
 etorale dignitas ab eodem gratissimo Imperatore ei con-
 fingeret? His igitur tantisq; animi corporisq; dotibus
 exstructus, tot eximius virtutibus exornatus, tot rerum
 gestarum magnitudine inclutus dignus tandem caelo vi-
 debatur, qui aeternae, se hanc fundasse academiam, quam
 orbis olim ad stuporem usq; esset admiraturus, participari
 fieret. Ut vero et occasionem, a summo numine, hoc im-
 mortale opus conficiendi oblatam intelligatis, percipite
 quae ratione, quae fieri poterit, brevissima vobiscum sum
 communicaturus.

Praga, caput Bohemiae, oppidum et antiquitate et
 amplitudine et incolarum ubertate nobilissimum, praeter
 alias, quibus renituit, prerogativas ad academiam habuit
 celeberrimam, quo ex omnibus pane Europa nationibus

frequentissima quotidie studiosorum confluit multitudo
 inter quos et numero et auctoritate Germani haud uti-
 mum obtinuerunt locum, utpote penes quos, tanquam huius
 muneris capaciousimos, maxima ex parte huius rei publica
 litteraria imperium fuit. Cum vero Bohemi, gens asperior,
 alieniq; granquam melioris jugi impatiens, mansuetum
 et prudens Germanorum moderamen in dies magis
 magisq; fastidirent, aq; Wenceolac, insigni Bohe-
 morum tyranno impetrarent, ut in aequali suffragiorum
 distributione, Teutonicis omnis in posterum emergendi
 via intercluderetur, et insuper Hussitorum pestifera in-
 gruerent seditiones, eo tandem ventum est, ut uno die, duo
 et quod excurrit Germanorum millia, Praga Bohemiaq;
 relictis, Saxoniam peterent. Hic videlicet, granta huma-
 nitate dirinus ille litterarum assinator, supraq; collu-
 datus, Fridericus hanc exultantium Hussarum colo-
 niam exceperit, gra cura illarum saluti consuluerit, quo
 prompto animo sedem Polonia perpetuam eis concesserit,
 gra munificentia in earum felicitate stabilienda fac-
 rit, ut non adcurrentes sed invitata, non accelerantes,
 sed accersita viderentur. Hoc itaq; praclarum coeli de-
 positum, hac generis humani delicia, hoc principis exem-
 plum sine exemplo, hic inquam, sacratissimus Fridericus
 vagantium Hussarum statos fundatorq; huius aca-
 demia fuit excellentissimus. O felicem tantaq; fi-
 lia dignissimum parentem! O faustam tantaq; patre
 haud indignam filiam! De quibus in ambiguo est, uter al-
 teri plus debeat gratiarum. Tu quidem aeternae princeps
 huic vitam et vigorem, hac vero tibi quo prestantius pi-
 sibil dare potuisset, nominis impertita est immortalita-
 tem. Vix rumor huius novae litterarum colonia constitu-
 ta orbem pererraverat, cum complures Europae princi-
 pum tenerimum erga Hussas affectum testificaturi,
 in exornanda ea ejusq; splendore evehendo honoratissi-

ma emulatione inter se certarunt. Rupertus Palatinus
 imperator glorioſiſſima memoria, ut et Alexander V. pon-
 tificex tunc temporis maximus validiſſimis eam privilegia
 muniverunt, cujus poſterioris diplomate ſancitum erat,
 ut epiſcopus Meſſeburgeniſis Cancellarius perpetuus
 exiſteret. Quod eximium exemplum, in feliciffimus quidem
 in pontificali dignitate, poſt aliquot annos ſucceſſor Joſan-
 nes ordine **XIII** tanquam in eo omne felicitatis et gloria
 lucrum poſiturus, imitatus eſt, qui ad auctoritatem re-
 dituſque doctorum publicorum ampliando. ſenis omni
 tempore ſanonicatum egregia munera obtulit. Vt
 autem naſquam intermoriturum hujus academia con-
 dita honorem ſuo jure ſibi vindicabat **Fridericus**,
 quem extulimus. Bellicoſus, ſic in ea gram genuerat
 filia largius dotanda ſe omnium praſtitit munifica-
 tiſſimum. Tot doctores ad omne ſcientiarum genus proſi-
 tendum eruditionis accerſivit facile principes, iſoque
 pro temporum conditione larga deſtinavit ſalaris, tot
 ſplendida acque ac ampla aduſteria, qua vocant collegia,
 ſingularibus privilegiis cuſodita, certisq; annuis pro-
 ventibus locupletata Academia conſecravit. ſtetum et
 ſupernacuum forſan agerem, ſi quo erga Muſas favore, ſinguli
 tantum non Saxonie Electores. ſereniſſimi, in promovendo
 hujus eminentiſſimi Gymnaſii flore, aeterni hujus conditi-
 ris, laudabilia veſtigia preſſerint referre ſtuderem, pra-
 ſertim cum mihi non apud a grefſes et Muſas, alienatos
 ſed literarum admiratores hiſtoriarumq; peritiſſimos di-
 cendum eſt. Singulare quidem et plane extraordinarium
 erga ſam indignam tanta nata dicam matrem. anno
 vercam pietatis documentum eſt, quod hac grata ſcholu-
 rea in ſempiternam originis ſui memoriam, ad Praga
 unde profecta erat, exemplar inſignes illas quatuor
 inſtitueret nationes, qua alterne ſummos hujus rei publi-
 cae letteraria honores capeſſunt, et quorum ſingulis curam
 ſuorum ſalus, in medullis quari haeret. Si quem admodum

senectuti in hominibus, ita in aliis rebus vetustati quid
ineff auctoritatis, nec longarum alicujus rei duramentum
veneratione sua plane defraudandum est, quis negabit,
vel ex hoc fonte academia nostra quandon dignitatem manare
et ornamentum? utpote quæ omnes parte Germania puriori do-
ctrina imbutas, academiæ, antiquitate antecellit et inter
Saxonicas filia jura obtinet primogenita. Dis enim jamjam
et tricies a priorum ille princeps annuo suo itinere defunctus est,
cum hac alma scientiarum parens trecentestimam genitalem
lucem fuisse sidere resurgentem adspexit. Sicut autem
sol iter res, quas videmus, creatas pulcherrimum per,
fectissimumq; omnipotentis hujus universi conditoris
opificium, maculis suis haud plane deflitutus creditur;
ita hæc clarissima litterarum nutrix, intam illustri, quo po-
sita erat, splendoris loco, opiosissimus errorum pontificio-
rum tenebris hucusq; obruta fuit. Illuxit tandem diu
multumq; expectatus, illuxit faustissimus ille dies, quo
Commerciis, si divina spectas, caliginè divorussa, ignorantia
superstitionisq; horrendis monstris fugatis, jucundissi-
mum verà doctrina sidus hæc academia blandissime
affulsit, illuxit, inquam, cedro dignus ille dies, qui et
Scientiis studiisq; humanitatis viam amplio-rem pa-
tescivit et amoeniorem usq; Phari instar luculentissi-
ma, in inaccessa alias civini palatii penetralia pene-
trandi iter monstravit. Cujus plane ineffabilis numinis
beneficii secularem memoriam tribus abhinc annis riti-
bus, quibus par erat, solemnissimis, quæ Dei gratia est, seculun-
da vice celebravit. Civi et ante et post veritati restituta
sacra, hic inclaruerint doctores, orbisq; eruditio, ceu
stella prima magnitudinis, in omnium scientiarum ge-
neribus praluxerint, quæ nobilissimorum quidam, quod
principum aliorumq; sagacissimorum ingeniorum fre-
quentatissima turba, ex horum scholis, tanquam ex
e quo Trojanis inastimabilibus eruditionis mercibus
locupletiores fuerint, et vel cathedrarum vel ecclæ,

sia vel militia vel curiarum extiterint ornamenta
vel aegrotorum ferratores fuerint, quoad invidia minus
felici successu hac florentissima academia pedetentim
adolereret siq. illatim enarrando, vix lustrum puto
esse suffecturum.

Tantum est Lipsiensium Athenarum tamq. praclarum nomen,
ut iis unis omnes Musarum sedes contineri credas. Tanta
lectissimorum a gre ac dottissimorum professorum frequentia
ut in existendis omnium disciplinarum generibus, eiq. sub
iunctis partibus, tot oracula et spirantes quasi disciplinae
in optime instituenda vita tot virtutis exemplaria habeat.
luculentissima. Tanta doctorum eorumq. oris atq. ora-
tionis commendatio tam venerabilis gravitates, quodam
conjunctus vultus corporisq. habitus, ut tot Homeros, tot
Hippocrates, tot Paulos vel numina quodam te intueri
et audire jurares. Multis iusq. spatiosissimis indigerem
Clypeos, si ad inundans, pibus Philurea de ceteris aca-
demis triumphat, prerogativarum flumen, cuius vix
quitulam exuisse reor, exhaustiendum animum adpellerem.
Avid enim viderem de locupletissimis splendidissimiq. tam
academia quam senatus bibliothecis, unde literarum cul-
toribus magnos rarioris eruditionis thesauros colligere
licet? quid de tabernarum librariarum multitudine, ubi
omnium linguarum gentium, materiarum, tam veteris
quam recentioris aetatis scripta in promptu sunt et uni-
cuilibet venalia occurrunt? Avid de nitidis auditoriis?
Avid de omnium rerum abundantia? Avid de amoenissima
loci natura? Avid de ridenti planitie? Avid de lucis opa-
cissimo? Avid de pratorum smaragdino virore? Avid
de hortorum vix aspinandis de combus? Avid de crystal-
linis dulcissima Pluise fontibus? Avid de tiliaceo Xy-
sto? ut Pierides poetarum fabulis inelytas, denus forte
redeuntes, cum hac jucundissima sede Parnassum facile
commutaturos vel bifere Paestii roseria et dulcissimum
Tarentum hic fronde te arbitreris. Nec omittenda essent

tot praeclara in dolis nutrimenta, tot paupertatis sub-
sidia, tot stipendia, tot legata, tot gratuiti victus, aliaq;
pauperibus destinata beneficia, tot gravissimorum Moe-
natum in sublevandis egenis concentus, tot obvia vel
formanda prole, vel alla facili honestaq; ratione nummos
cipissa, quodem virtutibus re. domi angusta obstat, facilius
emergere possint. Quid commemorat de studiis, ad animi
relaxationem, vel valetudinem externumq; corporis ornatum spe-
ctantibus? quid de saltandi, equestrandi, gladii scite utendi su-
dia, a juventute laud indignis artibus? quarum magistris, si
gra alia, certe nostra Philurea, pollet exercitissimis.
Quid de studiosorum foecunda frequentia, qui tanquam
ad mercaturam bonarum artium, ad hoc litterarum-
emporium undiq; turmatim quotidie advolant. Quid de
externa singulari profus eorum disciplina et modestia,
quibus totius vere Germania academiis vix imitabilis
instar sunt exemplaris? Vnum occurrit quod eo minus
praeterendum autumo, quo magis oratio mea in eo
triumphat. Tam commune sane quam perniciosum cor-
rupta consuetudinis genus est, quod eruditi, quo ar-
dentius in litteras incumbunt in indagandisq; veri-
tatibus versantur, eo neglectius saepe numero mo-
rum emendationem vitaeq; optime instituenda cu-
rent rationem, vel adeo quidam eruditionis aju-
dam speciem praese latunt. Diogenis sordiditatem vel
Catonis nimis morosam indolem imitati, eorum
sapientiam secum portare arbitrentur. Proficia-
suntur inde Philosophici portae, et eruditi illi,
santhropi, nec publica fatales, hominibus odiosi,
nec Deo credo probati. Tantum autem abest, ut
studiorum humanitatis admiratorem hac morum
collucies, hoc in humanitatis monstrum deceat,
ut potius omnem laudabilis alicuius industriae et
eruditionis laudem destruere videatur. Quid vero

vulgare aegre ac detestandum doctorum vitium, si alicubi certe *Prosa* exulare neminem in dubium vocaturum esse spero. Quanta enim studiosorum est urbanitas, quanta morum elegantia, quantum petitionis humanitatis studium, ut nullam profecto, ubi *Musas* inter et *Gratias* acrior, quam *Prosa*, intercedat necessitudo, inveniar academicam. Unde cum ita sint, nihil reliquum est, quam ut te foecundissima bonarum artium parens, *fransisi*, ma *Philurea* pis, quibus par est, precibus implorem, ut me tempus litteris dicaturum, tua quaequam dignitate indignissimum filium, in sinum recipere ne dedigneris, meq; commo dis tuis, quae *strigoso* quamvis et macilento *de* cendi genere retuli, frui patieris. Tu vero summe rerum arbiter, omnium scientiarum fons et origo, tu, inquam, aeterni Deus, sine cuius numine nihil rerum humana, rum bene agitur, donatibus meis ea, quae soles, adfir clementia, eorq; bonos felices faustosq; esse iubeas. Infundas imprimis in pectus meum spiritum sanctum, qui obnubilatum natura intellectum illustret, depra vatam emendet voluntatem. Restitue, si lubet, quam debilitatam sentio corporis valetudinem, serva animi vigorem, quo bonis, quantum potero, litteris instructus omne studium, omnem operam, omnes animi corporisq; vires, omnem deniq; vitam gloria tuae consecrem ho minumq; emolumento.

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

De Peregrinationibus
literariis de Döring.
Epilogus.

Jam itaque commilitones, qui pluries quidem antea, nunc vero, uno excepto, ultimum hoc auditorium nostrum suis cum laude conditorarunt exercitationibus, argumenti sui et filum et cursum simul gymnasticum absolverunt: actu hoc ipso publico vale illis nostris dicturi, omnibus hujus loci fautoribus atque patronis optime semet commendaturi.

Illi, si licet, pauca adhuc de peregrinationibus literariis subnectere mens est, munere simul agendi gratias omnium vice perfuncturo benigne abeuntibus precaturo. Insuper benignas verba facienti ut aures praebeat, et auditores, linguamque indisertam acri bonique faciat, qua decet observantia, etiam aegretiam rogo.

Solemne semper avidis sapiendi fuit animis, non domi solum, sed externis etiam in locis liberales artes congruere seduloque

52
49.
84

imbibere. Servanti quis temporibus, cum ubi vis
ferme maxima fuit a viris doctis solitudo, remotis-
simas saepe terras bonis literis addicti visita-
runt juvenes. Hac ratione prima mundi
post diluvium aetate Chaldaeam atq; Egyptum,
primas scientiarum nutrices plerumque petie-
runt artium cultores, utpote quae duo sola tunc
temporis erant regna ubi in studia incumbere
coeperant homines. Post seculorum decursum
Gracia quoque viris ornabatur eruditis, qui pra-
cipuam artium sedem Athenis fuerant, haec
enim testante Tullio urbs fuit, ubi nata et
alta est ratio ac moderatio vita; ibidem pri-
mi sapientia, primi rhetorica fuerunt do-
ctores: ad hanc itaq; sacram ancoram, di-
scendi cupiditate flagrantibus ex omnibus pro-
pe terra partibus confugerunt, quorum
plerumq; non minimum impleverunt nu-
merum ipsi Romani. Hac gens ut ad arma
ita ad studia a natura composita videbatur.
Fieri itaque non potuit, quin, dum doctrinarum
proventu ornati Romani juvenes ad penales
redirent, bona litera sensim sensimq; ibidem
radices egerint, ad floremq; non spernendum
excreverint. Quo factum, ut ipsa Roma do-
ctissimis aere superberit viris eamq; ob cau-
sam a multis studia hauriendi ergo fre-
quentata fuerit. Tullonia nostra ubi crassa

illorum temporum barbaries ejusmodi nondum exor-
 cere permittit artes, huic urbi suos ad erudiendum
 sapientius tradidit filios: quamquam post Augusti
 tempora, sub immani multorum imperatorum
 imperio, varias & vices experte sunt. Theo-
 doro vero quarto, post restitutam salutem seculo The-
 odosio III. cum h. imperium, quod ad summa aucto-
 ritatis, dignitatis, et gloria evaserat fastigia, du-
 obus ejus dispartitum fuit filiis, eruditi etiam
 semet separarunt invicem: altera pars cum
 Honorio regno occidentali remansit, altera in
 regnum orientale cum Arcadio sese vertit,
 in quo Princeps et Chusa sedem fixerunt Con-
 stantinopoli, ubi multis seculis flore frui-
 ta sunt splendidissimo, et quam plurimos poti-
 tiores, peregrinis, juvenes remisissent natio-
 nibus. Tandem vero et hic chinerva
 turbatus est cultus, a Turcis enim inimicissi-
 mis Christiani nominis hostibus, Constantino-
 poli cum decimum quintum ageretur secu-
 lum, expugnata, omnes illius expulsi sunt ex
 seculo. Sed unius corruptio est alterius ge-
 neratio: emigrantes ex oriente literati, tutio-
 ra circumspexerunt loca, quae et Gallia, et Italia,
 indeque et nostra Germania sponte obtulit. Illi
 igitur amoenissimi hospites, non parum sane,
 incrementi reipublice attulerunt literaria, qui-
 que elegantiorum literarum rivulos dirigentes, non

tantum resurgenda per Lutherum doctrina insti-
 gniter usi fuerunt, sed etiam indies sterilem Teuto-
 num terram ita fecundarunt, ut largissimos
 ubiq; fructus colligere licuerit. Musa itaque et in
 Germania fixas tandem invenerunt sedes. Quae
 se illustres scholas, quot academias celeberrimas,
 opportunissima erudienda juventutis seminaria,
 ubiq; locorum nostra aetate offendimus? Abun-
 dat fere, si artibus abundare potest regio, etiam si
 Pontificiorum silentio transeas ludos, Ger-
 mania nostra scholis superioribus disciplinis
 dicatis. Argentorati sustinetur academia;
 Tubinga eadem in dignitate vigent literae;
 Heidelbergae altioris ingenii juvenia tradit doctrinas;
 Altdorfii ejusmodi florent artes; Giesam atq;
 Marpurgum ornat, Teutoburgi viret laurus;
 Rintelium doctores alit academias; Göttinga et
 Helmstadium fovet studia prosequentes;
 Kilonii montis exacuuntur vires; Rhodopolis ac
 Gryphiswaldia limatiores Musarum reddit cultores;
 Francofurti ad Viadrum non minus summa
 exercentur ingenii facultates: quidquid nostram
 perlustrans Saxoniā, plures quam in ul-
 la Germanica regione invenio academias.
 Lipsia harum omnium facile princeps,
 ipsius et pollinis merito vocanda sedes;
 Witteberga et Halae in eisdem erudiri juvenes

Scientiis, et Jerosfordiam Jenamque literarum
 fama claris annumerandas esse urbes, nemo
 dubitat.

Nostra itaq; aude, ut ex dictis satis constat, nemo
 nostrum tam longinquas, tot impensis molestis que
 conjunctas in extrema regna peregrinationes in-
 stituere necesse habet literarias: quod enim patria
 offert non aliunde petendum. Nilominus ta-
 men non paucis, ditioribus in primis haud abso-
 rum videtur exteris etiam in oris morum doctri-
 namque experiri atq; perficere rationem, ut ul-
 tis peregrinis passim salutatis ad lares tandem
 redeant artibus locupletiores. Nec sane adhuc
 omni profus ejusmodi peregrinatione vacare licet,
 haustus enim in studiis fundamentis omnino ad
 academias evolendum est, ut operi coepto colo-
 phonem denigredamur. Ordinis ratio isthanc
 studio peregrinandi imponit necessitatem.

Ut et tempori et patientia vestra parcam, etu-
 ditores, exempli loco Gymnasium nostrum in pre-
 sentia compello. Quot quaso id ipsum quotannis
 bonarum literarum cultores ad altiores migrare
 jubet scholas? Nonne scholastica hujus diei celebra-
 tio eundem indicat finem? Ita est, auditores,
 Peregrinationis literaria suscipienda causa, sala-
 stram hanc ultimam ingressi sunt quinque comi-
 litones, ut vale publice dicendo legibus scholasti-
 cis satisficiant, ut pietatem suam decenter te-
 stentur; ut tesseram grati animi, qua par est ob-
 servantia religiose exponant. Qua in re, ut ne

toties a singulis repetita eadem verba molestant aures
vices ipse rursus in me devolvi, lubentissime, ut decibat
annui.

Tibi itaque Deus ter optime terq; maxime,
cujus solius gratia est quicquid artibus scientiisq; va-
lemus, Tibi primum singuli migrantes nostri,
quos possunt gratos submisso referunt animo; cumq;
omnia hominum negotia, a Tuo quaeque gubernante
dependeant numine, in nova sede nova ipsi's adis
praesidio aq; ac auxilio, quo difficillima quavis su-
perare exoptatosq; fructus liceat colligere; suppositi-
ce id voce contendunt, obtestantur.

Devotissima mente et Tuum, Summe Reverende,
Generosissime, Gymnasi nostri praeses, extollunt
patrocinium atq; benevolentiam, sub cujus auspici-
cis Musis his nostris interesse nunquam non ip-
sis in deliciis fuit; Tuum, ut venerantur in ar-
tiam alumnos favorem, ita et Tuam salutem
Deo remuneratori perpetuo sacram esse percipi-
unt. Vobis autem Patroni Fautoresq; gravissimi,
qui et nunc publicis illorum testimoniiis interes-
se nulli dubitatis; pro isthoc non minus quam alius
beneficiis gratias agunt quam decentissimas, quorum
et benevolentia iterum iterumque semet commendant.
Nec Tui, Beate-defuncte coelituq; adscripte et Hen-
keli, abeuntes sunt immemores; praecleara eis
semper dedisse praecepta, imo patrem Semet prae-
buisse nulla unquam in pectore obliterabit oblivio;

ea, quae Tibi omnes debemus, coelesti compenset eter-
 num Numen munere: sancta ceterum penes nos
 omnes peregrinorum Tuae erit memoria. Sic pa-
 riter quas Tuo, Hoffmanni, Rector designate,
 omni, quae fas est, pietate colende, tum peculiari
 Tuae cum mandati fuerunt cure, quam sciunt fuisse
 se proximam, tum ex quo primo accesserunt ordini,
 ibique Rectoria praesertim fungente semet partibus
 exceperunt ore doctissimas artes praedicantibus, gratis
 agnoscent animis, et fausta quavis Tibi Tuam
 domui exoptare, ac nova ut suscipienda munia
 ad majorem semper Gymnasii conficias prosperi-
 tatem apprecari, maxima creas, sibi ducunt w-
 luptati; ceterum Tuum porro abs Te deponunt
 sibi favorem. Ob insignes etiam, quos Tu,
 Kupffere, Con-Rector designate, suscipiende, docui-
 sti eos scientias, gratias habent debitas; utque
 prospere nova Tibi eveniat sparta precati, pro-
 no in posterum ipsis quoque sis animo, humil-
 tissime rogitant. Non minus, quos Tu
 Kunade honorande, qui tertio praesidis classi
 item designate, imbuisti nostros disciplinis, sub
 memori gratos, semper cedent pectore, et capeffen-
 dum munus ut Tibi fortunet Deus in omnium
 votis versatur. Quod reliquum, tua, et vestra, omnis
 ceteri Gymnasii Merseburgensis Doctores meri-
 tissimi benevolentia semet pie committunt no-
 stri discedentes.

Ut denique omnes officii sui exigant partes, non
 insalutatos relinquendos putant et eos, comilitones,

Sed vestrorum potius ipse memores, id mihi dederunt
 negotiū, quod suscepi lubentissime, ut eorum nomine
 aequae ac animo pro cuiuscunque et familiari impri-
 mis quorum usi sunt amicitia, gratias vobis age-
 rem et ultimum vale dicerem; spe freti, fore ut
 cum facta quidem a vestra ipsos distraherent sollicitu-
 te, nunquam tamen amicam illorum omiseritis me-
 moriam. Quomodo autem omnis cum
 dolore quodam conjuncta solet esse abitus, ita vobis
 qui nunc Lipsiensibus cum Musis commercium
 habere statuistis, acerbum cuius nostrum vestrum vide-
 ri discessum, non possum non indicare: dolet lauda-
 bilem quam semper monstrastis, non porro ante
 oculis cernere industriam, quam imitari haud leve
 fuit incitamentum. Nimis vero in querela
 de vestro persistere abitu, profecto esset inconsultius,
 utpote qui vobis ipse via est salutaris; quam ob-
 rem omnium verbis vosmet amicorum opti-
 mi divinis abire jubeo auspiciis, et talem
 rerum vestrarum videre progressum, ut ali-
 quando, qua jam quisque spe tenetur, egregios
 et vestris peregrinationibus literarius patria
 sentiat fructus.

988

908

1078

9C8

AD
ACTVM ORATORIVM,
QVO
GYMNASIO MERSEBVRGENSI
QVINQVE OPTIMI IUVENES,

PERACTIS CVM LAVDE STVDIIS SCHOLASTICIS
ACADEMIAM LIPSIENSEM
PETITVRI,

VALE

D. XVIII. MAJI A. C. clo lccc xxxxi.
PVBLICE DICENT,

MÆCENATES, PATRONOS, FAVTORES,

QVA PAR EST, ANIMI OBSERVANTIA
PEROFFICIOSE INVITAT,

PRÆFAMINISQVE LOCO QVÆSTIONEM:

COMETA
AN ASTRVM SIT PRODIGIOSVM?

BREVITER TRACTAT

M. BALTHASAR HOFFMANNVS,
RECTOR.

